

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การพิจารณาคดีเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในอดีตอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลยุติธรรมทั่วไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศอันเป็นศาลชั้นอุทธรณ์ในสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมขึ้นเพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะ โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้กำหนดวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการเฉพาะ เช่น ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศต้องดำเนินการนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่เลื่อนคดีจนกว่าจะเสร็จการพิจารณาและให้รับทำคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเร็ว ทั้งนี้อธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางอนุมัติโดยประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐานใช้บังคับในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้ เพื่อการดำเนินกระบวนการเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและเที่ยงธรรม นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ทั้งนี้ผู้ความยังสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไปยังศาลฎีกาภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น เป็นการอุทธรณ์ไปยังศาลฎีกาโดยตรงโดยไม่ต้องผ่านศาลชั้นอุทธรณ์ ในการนี้ศาลฎีกาก็ได้จัดตั้งแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาคดีดังกล่าวโดยเฉพาะ ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเพื่อพิจารณาคดีปกครองเป็นการเฉพาะ โดยมีการบัญญัติรับรองอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทในคดีปกครองของศาลยุติธรรมไว้ในมาตรา 9 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 โดยบัญญัติว่า “เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง...(3) คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชั้นอุทธรณ์อื่น” ดังนั้นคดีเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภทจึงอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาล

ทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศโดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศถือว่าข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นคดีแพ่งประเภทหนึ่ง

การพิจารณาคดีเพิกถอนคำวินิจฉัยคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าและคดีเพิกถอนคำวินิจฉัยคณะกรรมการสิทธิบัตร ซึ่งเป็นข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศพิจารณาคดีโดยใช้วิธีพิจารณาคดีแพ่งซึ่งเป็นระบบวิธีพิจารณาแบบกล่าวหาเป็นหลักในการพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีบทบาทเพียงเป็นคนกลางที่คอยกำกับกำกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและนำพยานหลักฐานที่ได้จากคู่ความมาตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการแสวงหาพยานหลักฐาน ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไม่สามารถดำเนินการออกหมายเรียกพยานให้แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เอง หากคู่ความฝ่ายนั้นมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานและมีได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศหมายเรียกไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสารหรือพยานบุคคล การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดปลีกย่อยมาก การพิจารณาคดีนำวิธีพิจารณาความแพ่งที่เป็นการพิจารณาคดีระบบกล่าวหาที่เน้นเรื่องบทบาทและสิทธิของคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและกำหนดให้ใช้หลักการสืบพยานที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” ซึ่งตามมาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น” อันเป็นหลักการว่าด้วยการนำเสนอหลักฐานเป็นหน้าที่ของตัวความ การพิจารณาคดีระบบกล่าวหาที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศใช้พิจารณาข้อพิพาททางปกครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาย่อมไม่เป็นธรรมต่อคู่ความในคดีปกครอง เนื่องจากคู่ความในคดีปกครองมีสถานะที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐผู้ใช้อำนาจปกครองในการออกกฎเกณฑ์หรือคำสั่งซึ่งเป็นการกระทำที่ฝ่ายปกครองดำเนินการได้เองฝ่ายเดียว ทั้งยังมีลักษณะเป็นเอกสารหรือลายลักษณ์อักษรซึ่งพยานหลักฐานเกือบทั้งหมดจะอยู่ในความครอบครองของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองจึงเป็นการยากที่คู่ความฝ่ายเอกชนจะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ยืนยันข้อกล่าวอ้างของตนได้ ดังนั้นการถือหลักการค้นหาความจริงอย่างเคร่งครัดว่าเป็นหน้าที่ของคู่ความหรือคู่กรณีที่จะต้องพิสูจน์ข้อกล่าวอ้างของตนดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป ย่อมเกิดความไม่เป็นธรรมในการต่อสู้คดีปกครอง

การที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมิได้มีการแยกข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาออกจากคดีแพ่งและคดีอาญา จึงมิได้นำวิธีพิจารณา

คดีปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องแนวทางการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองมาใช้บังคับ ทำให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศพิจารณาคดีขอเพิกถอนคำวินิจฉัยคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าหรือคดีขอเพิกถอนคำวินิจฉัยคณะกรรมการสิทธิบัตรซึ่งเป็นข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาโดยใช้วิธีพิจารณาความแพ่งเป็นหลัก จึงทำให้การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไม่เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายปกครอง เนื่องจากแนวคิด ทฤษฎี ในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองในระบบกฎหมายมหาชนแตกต่างกับแนวความคิด ทฤษฎี ในระบบกฎหมายแพ่ง ซึ่งหลักกฎหมายปกครองฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ อันเป็นการก้าวล่วงไปกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองเป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายปกครองซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักนิติรัฐ ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ ได้แก่ หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และหลักการกระทำทางปกครองต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย ส่วนการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองสามารถแบ่งได้ 2 ประการ ได้แก่ การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายและการควบคุมความชอบด้วยวัตถุประสงค์หรือการควบคุมความเหมาะสม โดยศาลจะมีอำนาจจำกัดเพียงการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ส่วนการควบคุมความชอบด้วยวัตถุประสงค์หรือการควบคุมความเหมาะสม ศาลจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปตรวจสอบในกรณีดังกล่าว ซึ่งเป็นการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงหรือการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง ศาลจะมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองได้ในกรณีที่ฝ่ายปกครองใช้อำนาจดุลพินิจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น หากเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสมของฝ่ายปกครองศาลจะไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบ เว้นแต่เป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่เหมาะสมถึงขนาด อันเป็นการขัดต่อหลักการใช้ดุลพินิจ โดยศาลจะใช้เครื่องมือในการตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้ดุลพินิจตามหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หากพิจารณาความหมายของคำว่า “หน่วยงานทางปกครอง” หรือ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 พบว่านายทะเบียนเครื่องหมายการค้า คณะกรรมการเครื่องหมายการค้า อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาและคณะกรรมการสิทธิบัตร ตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ถือเป็นหน่วยงานทางปกครองตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของหน่วยงานดังกล่าวถือเป็นคำสั่งทางปกครอง หากคำสั่งดังกล่าวกระทบสิทธิของประชาชนก็ทำให้เกิดข้อพิพาททางปกครองขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถโต้แย้งคำสั่งทางปกครองดังกล่าวหรือนำคดีเข้าสู่

การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครองโดยองค์การตุลาการได้ เช่น คดีขอเพิกถอนคำวินิจฉัยคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าและคดีขอเพิกถอนคำวินิจฉัยคณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีนี้จึงเรียกคดีดังกล่าวได้ว่าคดีปกครองที่เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับศาลในต่างประเทศ พบว่าในประเทศที่มีระบบศาลคู่ ซึ่งจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเพื่อพิจารณาคดีปกครองแยกต่างหากจากศาลยุติธรรม เช่น ประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมัน ศาลทรัพย์สินทางปัญญาจะสังกัดอยู่ในระบบศาลยุติธรรม ซึ่งมีได้มีอำนาจในการพิจารณาคดีปกครองแต่อย่างใด คงมีอำนาจแต่เพียงพิจารณาคดีข้อพิพาททางแพ่งระหว่างคู่ความที่เป็นเอกชนด้วยกันเท่านั้น สำหรับประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจัดให้มีศาลสูงทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดเป็นแผนกคดีพิเศษในศาลสูงโตเกียว แต่มีการแบ่งประเภทคดีออกเป็นคดีแพ่ง คดีอาญาและคดีปกครอง โดยมีวิธีพิจารณาคดีโดยเฉพาะ สำหรับประเทศไต้หวัน ได้จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นเพื่อพิจารณาคดีแพ่ง คดีอาญาและคดีปกครอง โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาไต้หวันทำหน้าที่แทนศาลปกครองสูงในการพิจารณาคดีปกครอง การพิจารณาคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาไต้หวันมีวิธีพิจารณาคดีโดยเฉพาะและคำตัดสินในส่วนคดีปกครองของศาลทรัพย์สินทางปัญญาไต้หวันจะอุทธรณ์ไปยังศาลปกครองสูงสุด ส่วนประเทศที่ใช้ระบบศาลเดี่ยวในการพิจารณาคดีทุกประเภท เช่น ประเทศอังกฤษ แม้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิพากษาทุกคดี ก็จำกัดอยู่เพียงคำวินิจฉัยอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายของคดีที่ตัดสินจากคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ส่วนของคดีปกครองนั้นคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ดังกล่าวคือคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางปกครอง

ดังนั้นการพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศก่อให้เกิดปัญหาการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง สรุปได้ดังนี้

ประการแรก ปัญหาความเหมาะสมในการกำหนดให้ข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งตามมาตรา 3 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 ได้ให้คำนิยามคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หมายถึง คดีแพ่งและคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้กำหนดให้คดีแพ่งและคดีอาญาดังต่อไปนี้อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

1. คดีอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร คดีอาญาเกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271 ถึงมาตรา 275 คดีอาญาที่เกี่ยวกับข้อพิพาทในการออกแบบวงจรรวม การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ชื่อทางการค้า ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่แสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า ความลับทางการค้าและการคุ้มครองพันธุ์พืช

2. คดีแพ่งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร คดีพิพาทตามสัญญาถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ คดีแพ่งอันเกิดจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271 ถึงมาตรา 275 คดีแพ่งที่เกี่ยวกับข้อพิพาทในการออกแบบวงจรรวม การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ชื่อทางการค้า ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่แสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า ความลับทางการค้าและการคุ้มครองพันธุ์พืช คดีแพ่งเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

นอกจากนี้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศถือว่าข้อพิพาททางปกครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่ การฟ้องคดีเกี่ยวกับนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าในกรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือกรณีที่มีผู้มีส่วนได้เสียฟ้องคดีเกี่ยวกับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือคณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 อันเป็นคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โดยศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีแพ่งประเภทหนึ่งที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ เมื่อพิจารณาลักษณะของข้อพิพาทแล้วจะพบว่าเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งสภาพเนื้อหาของการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า คณะกรรมการเครื่องหมายการค้า กรณีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า หรืออธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา คณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีสิทธิบัตร ที่จะต้องมีคำสั่ง คำวินิจฉัยในกรณีต่าง ๆ ถือเป็นคำสั่งทางปกครองที่จะต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติของกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ซึ่งการใช้อำนาจของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า คณะกรรมการเครื่องหมายการค้า กรณีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า หรืออธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา คณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีสิทธิบัตร ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล อันถือเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเป็นการใช้อำนาจทางฝ่ายบริหาร จึงต้องอยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งหลักการที่สำคัญของพระราชบัญญัติดังกล่าวคือ การวางกลไกการตรวจสอบภายในฝ่ายปกครองในการใช้อำนาจของรัฐเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยวางหลักการที่สำคัญ ๆ เช่น หลักการกระทำทางปกครองจะต้องกระทำโดยผู้มี

อำนาจ หลักการ ไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่พิจารณาหรือหลักความเป็นกลาง หลักว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูล หลักว่าด้วยการให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องในการโต้แย้งและนำเสนอพยานหลักฐาน หลักการให้เหตุผลในคำสั่ง หลักว่าด้วยการอุทธรณ์ได้ของคำสั่งทางปกครอง เป็นต้น การออกคำสั่ง คำวินิจฉัยของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า คณะกรรมการเครื่องหมายการค้า กรณีเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า หรืออธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา คณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีสิทธิบัตร จึงต้องเคารพหลักการขั้นต่ำที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้นข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาคืออยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลปกครอง

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในการพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 และข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 มิได้แยกประเภทข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาออกจากคดีแพ่งเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาทำให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศใช้ระบบการพิจารณาคดีระบบกล่าวหาทั้งคดีแพ่งเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีบทบาทเพียงเป็นคนกลางที่คอยกำกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและนำเสนอพยานหลักฐานที่ได้จากคู่ความมาตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติมหรือช่วยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการแสวงหาพยานหลักฐาน ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไม่สามารถดำเนินการออกหมายเรียกพยานให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เอง หากคู่ความฝ่ายนั้นมีใ้ยื่นบัญชีระบุพยานและมิได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศหมายเรียก ไม่ว่าจะเป็พยานเอกสารหรือพยานบุคคล การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดปลีกย่อยมาก ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศใช้ดุลพินิจได้น้อย การพิจารณาคดีนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เป็นระบบการพิจารณาคดีระบบกล่าวหาที่เน้นเรื่องบทบาทและสิทธิของคู่ความในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและกำหนดให้ใช้หลักการสืบพยานที่ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” ซึ่งตามมาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกำหนดว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น” อันเป็นหลักการว่าด้วยภาระในการนำเสนอหลักฐานเป็นหน้าที่ของคู่ความ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศจึงมีบทบาทน้อยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ส่วนกระบวนการพิจารณาคดีปกครองในศาลปกครองซึ่งกระบวนการพิจารณา

คดีส่วนใหญ่เป็นลายลักษณ์อักษรและใช้ระบบการพิจารณาคดีระบบไต่สวนที่เน้นเรื่องบทบาทของศาลปกครองในการแสวงหาข้อเท็จจริงและควบคุมกระบวนการพิจารณาคดีเป็นสำคัญ โดยศาลปกครองจะไม่ถูกจำกัดเฉพาะข้อเท็จจริงที่คู่ความเสนอต่อศาลเท่านั้น แต่มีอำนาจในการค้นหาความจริงแห่งคดีได้ เนื่องจากคู่ความในคดีปกครองมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองผู้ใช้อำนาจในการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครอง ซึ่งเป็นการกระทำที่ฝ่ายปกครองสามารถดำเนินการได้เองฝ่ายเดียว ทั้งยังเป็นเอกสารหรือลายลักษณ์อักษรซึ่งพยานหลักฐานเกือบทั้งหมดจะอยู่ในความครอบครองของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครอง จึงเป็นการยากที่ฝ่ายประชาชนจะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ยืนยันข้อกล่าวอ้างของตน ดังนั้นการถือหลักการค้นหาความจริงอย่างเคร่งครัดว่าเป็นหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องพิสูจน์ข้อกล่าวอ้างของตน ดังเช่นคดีแพ่งทั่วไปย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการต่อสู้คดีของคู่ความ ด้วยเหตุนี้ในศาลปกครองจึงมีบทบาทมากกว่าการรับฟังข้อเท็จจริงตามที่คู่ความกล่าวอ้าง โดยจะมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบ แสวงหาข้อเท็จจริงและการดำเนินกระบวนการพิจารณา อีกทั้งผลกระทบที่เกิดจากคดีปกครองมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะและการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นระบบการพิจารณาคดีปกครองจึงให้อำนาจศาลปกครองเข้าไปร่วมค้นหาข้อเท็จจริงได้ แม้ในคดีปกครองจะกำหนดให้ก่อนที่ศาลปกครองจะวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดีได้นั้น จะต้องมีการนั่งพิจารณาโดยเปิดเผยของศาลปกครองก่อนเสมอก็ตาม แต่วิธีพิจารณาคดีปกครองส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดจะเป็นลายลักษณ์อักษร คดีจะได้รับการชี้ขาดจากคู่ความรวมทั้งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอพร้อมทั้งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่คู่ความเจ้าของสำนวนได้จากกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงที่จะอยู่ในสำนวนคดีทั้งหมด มีอำนาจที่จะสืบพยานเพิ่มเติมโดยศาลปกครองจะเป็นผู้หมายเรียกพยาน แม้ผู้ที่ถูกกระทบสิทธิมิได้นำมาหรือแสวงหาข้อเท็จจริงมาก็ตาม ขั้นตอนการนั่งพิจารณาของศาลปกครองจึงมีลักษณะแตกต่างจากระบบการพิจารณาคดีระบบกล่าวหาที่ใช้ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นการพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาควรใช้ระบบการพิจารณาคดีระบบไต่สวนในการพิจารณาพิพากษาคดี

ประการที่สาม ปัญหาการกำหนดประเภทคดีในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ตามมาตรา 3 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 ได้ให้คำนิยามคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หมายถึง คดีแพ่งและคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้คดีแพ่งและคดีอาญาเกี่ยวกับกฎหมาย

ทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ แต่ในปัจจุบันศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศพิจารณาคดีอยู่ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. คดีอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร คดีอาญาเกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 271 ถึงมาตรา 275 คดีอาญาที่เกี่ยวกับข้อพิพาทในการออกแบบวงจรรวม การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ชื่อทางการค้า ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่แสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า ความลับทางการค้าและการคุ้มครองพันธุ์พืช

2. คดีแพ่งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร คดีพิพาทตามสัญญาถ่ายถอดเทคโนโลยี หรือสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ คดีแพ่งอันเกิดจากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 271 ถึงมาตรา 275 คดีแพ่งเกี่ยวกับข้อพิพาทในการออกแบบวงจรรวม การค้นพบทางวิทยาศาสตร์ ชื่อทางการค้า ชื่อทางภูมิศาสตร์ที่แสดงถึงแหล่งกำเนิดของสินค้า ความลับทางการค้าและการคุ้มครองพันธุ์พืช คดีแพ่งเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา

3. ข้อพิพาททางปกครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่ การฟ้องคดีเกี่ยวกับนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าในกรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือกรณีที่มีผู้มีส่วนได้เสียฟ้องคดีเกี่ยวกับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือคณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 อันเป็นคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีแพ่งประเภทหนึ่งที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

การที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมิได้แยกประเภทคดีให้มีความชัดเจน ทำให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศพิจารณาคดีในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด โดยใช้ระบบการพิจารณาระบบกล่าวหาในการพิจารณาคดี ทั้งคดีทรัพย์สินทางปัญญาโดยแท้และข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ประชาชนซึ่งเป็นคู่พิพาทกับหน่วยงานทางปกครองไม่ได้รับการคุ้มครองตามหลักกฎหมายมหาชน นอกจากนี้ ข้อพิพาทอันเกิดจากการออกคำสั่งหรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่ การฟ้องคดีเกี่ยวกับนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าในกรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือกรณีที่มีผู้มีส่วนได้เสียฟ้องคดีเกี่ยวกับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือ

คณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 แล้วยังอาจเกิดข้อพิพาทจากการที่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร หรือการที่นายทะเบียนหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญากระทำละเมิดอันเนื่องมาจากนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาใช้อำนาจตามกฎหมายในการออกคำสั่งทางปกครองด้วย จะเห็นได้ว่าข้อพิพาทอันเกิดจากการกระทำทางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละกรณีมีลักษณะของการกระทำทางปกครองที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากพิจารณาการแบ่งประเภทคดีในศาลปกครองแล้วจะพบว่ามีความชัดเจนเป็นอย่างมาก ทำให้ศาลปกครองสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขเยียวยาประชาชนตามลักษณะของประเภทคดีได้ ได้แก่

1. กรณีคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากการกระทำโดยไม่มีอำนาจ หรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ ขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดสำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบคดีประเภทนี้ ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือสั่งห้ามการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2. กรณีคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรคดีประเภทนี้ ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามหน้าที่ภายในเวลาที่ศาลปกครองกำหนด

3. กรณีคดีพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดทางปกครองหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือความเสียหายเกิดจากการออกกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือเป็นกรณีที่หน่วยงานทางปกครองละเลยต่อหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร คดีประเภทนี้ ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐชดเชยเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ฟ้องคดีหรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ

4. คดีพิพาทอันสืบเนื่องมาจากสัญญาทางปกครอง คดีประเภทนี้ ศาลปกครองมีอำนาจพิพากษาให้คู่สัญญาใช้เงิน ส่งมอบเงิน กระทบการหรืองดเว้นกระทบการ

ดังนั้นหากข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาในศาลปกครองจะทำให้ข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้รับการพิจารณาคดีแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่ได้รับอย่างถูกต้อง เหมาะสมจากศาลปกครอง

ประการที่สี่ ปัญญาความเชี่ยวชาญและองค์ความรู้ของผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีความยุ่งยาก ซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคดีอาญาและคดีแพ่งทั่วไป ศาลยุติธรรมจึงได้จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศอันเป็นศาลชำนาญพิเศษในสังกัดศาลยุติธรรมจัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะ ทำให้ผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนได้อย่างเที่ยงธรรม รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่การที่ผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้รับการแต่งตั้งจากราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสั่งสมประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาและคดีแพ่ง โดยใช้ระบบการพิจารณาแบบกล่าวหาในการพิจารณาพิพากษาคดี ทำให้เมื่อผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศต้องพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่การฟ้องคดีเกี่ยวกับนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าในกรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือกรณีที่มีส่วนได้เสียฟ้องคดีเกี่ยวกับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือคณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 จึงใช้องค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาพิจารณาคดีดังกล่าวอย่างคดีแพ่งทั่วไป อันส่งผลต่อหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศมีองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญและสั่งสมประสบการณ์ในการพิจารณาพิพากษาคดีตามหลักกฎหมายเอกชนซึ่งเป็นหลักการคนละด้านกับหลักกฎหมายมหาชน ทำให้ประชาชนผู้ซึ่งเป็นคู่พิพาทกับหน่วยงานทางปกครองไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ตามหลักกฎหมายมหาชน จะเห็นได้จากการที่ผู้พิพากษาศาลทรัพย์สิน

ทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศเข้าไปควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองและความควบคุมความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของฝ่ายปกครองในการพิจารณาการจดทะเบียนหรือเพิกถอนการจดทะเบียนเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ที่ศาลจะควบคุมการกระทำทางปกครองให้กระทำการตามกรอบของกฎหมายเท่านั้น ซึ่งในกรณีของการควบคุมดุลพินิจของฝ่ายปกครองศาลจะเข้าไปควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองในกรณีที่ฝ่ายปกครองใช้ดุลพินิจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น ส่งผลให้การพิจารณาข้อพิพาททางปกครองในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองตามหลักกฎหมายปกครองที่ประกอบด้วยการพิจารณาหลักเกณฑ์ความชอบด้วยกฎหมายในทางวิธีบัญญัติหรือในทางรูปแบบและในทางสารบัญญัติหรือในทางเนื้อหา ดังนั้นหากคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาศาลปกครองซึ่งมีองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญและสั่งสมประสบการณ์ในการพิจารณาคดีปกครองจะทำให้การพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาสอดคล้องกับหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองตามหลักกฎหมายมหาชน

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในคดีอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียนหรือคณะกรรมการตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอันได้แก่ การฟ้องคดีเกี่ยวกับนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าในกรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือกรณีที่มีข้อโต้แย้งฟ้องคดีเกี่ยวกับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือคณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 นั้น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 และตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2540 ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ทำให้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีแพ่งประเภทหนึ่งที่อยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวอย่างคดีแพ่งเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้มีลักษณะไม่เหมาะสมและเพียงพอต่อการอำนวยความยุติธรรมแก่สาธารณชน ดังนั้นเพื่อให้การพิจารณา

การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปตามหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองตามหลักกฎหมายมหาชน จึงควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ดังนี้

1. ควรแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (3) โดยตัดคำว่า “ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ” ออกจากบทบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้คดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลปกครอง ส่วนคดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญายังคงอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศต่อไป

2. เมื่อกำหนดให้ข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลปกครองจะทำให้การพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้รับการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนตามหลักกฎหมายมหาชนซึ่งตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครอง ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2543 ข้อ 5 ที่บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาคดีปกครองเป็นวิธีพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง...” การพิจารณาข้อพิพาททางปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาโดยนำหลักการแสวงหาข้อเท็จจริงในวิธีพิจารณาคดีปกครองมาใช้ ซึ่งได้แก่ การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำฟ้อง คำให้การ คำคัดค้าน คำให้การ และคำให้การเพิ่มเติม โดยศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้เองตามความเหมาะสมศาลอาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานหลักฐานอื่นนอกเหนือจากพยานหลักฐานของคู่กรณี โดยศาลอาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบหรือตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงแห่งคดีและพยานหลักฐานที่จำเป็นแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ได้มากที่สุดและรอบด้านที่สุด นอกจากนี้คู่ความสามารถดำเนินการกระบวนพิจารณาคดีได้ด้วยตนเอง ไม่มีการกำหนดแบบของคำฟ้องเพียงแต่ขอให้ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายละเอียดครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้การนำระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองในระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญายังเป็นการถ่วงดุลอำนาจของตุลาการในการตัดสินคดี โดยตุลาการผู้แถลงคดีซึ่งเป็นตุลาการที่มีได้อยู่ในองค์คณะพิจารณามีหน้าที่จัดทำสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและเสนอความคิดเห็นของตนในการวินิจฉัยคดีเสนอต่อองค์คณะพิจารณาคดี ก่อนการลงมติวินิจฉัยชี้ขาดคดี เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการตัดสินคดีขององค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี อันทำให้ศาลสามารถพิพากษาคดีปกครองได้อย่างยุติธรรม ดังนั้นเมื่อกำหนดให้คดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ในอำนาจการพิจารณาของศาลปกครอง จะทำให้คดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สิน

ทางปัญญาได้รับการพิจารณาคดีในระบบระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองในระบบไต่สวนอันจะก่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ส่วนตัวของเอกชน

3. กำหนดประเภทคดีทรัพย์สินทางปัญญาให้มีความชัดเจน โดยแยกคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาออกจากคดีแพ่งเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดให้คดีแพ่งเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ข้อพิพาทอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งได้แก่ คดีอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของนายทะเบียนหรือคณะกรรมการตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา อันได้แก่ การฟ้องคดีเกี่ยวกับนายทะเบียนหรือคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าในกรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือกรณีที่มีผู้มีส่วนได้เสียฟ้องคดีเกี่ยวกับอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือคณะกรรมการสิทธิบัตร กรณีมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับคำขอรับสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 โดยเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 7 โดยเพิ่มเติมวรรคสองของมาตราดังกล่าว ดังนี้ “แต่ไม่รวมถึงคดีพิพาทเกี่ยวกับการออกคำสั่ง คำวินิจฉัยของนายทะเบียน อธิบดี หรือคณะกรรมการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 หรือตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522”

4. มีการอบรมผู้พิพากษาที่จะต้องพิจารณาพิพากษาคดีปกครองเกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักกฎหมายปกครอง เข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎีกฎหมายมหาชน ในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองที่ประกอบด้วย การพิจารณาหลักเกณฑ์ความชอบด้วยกฎหมายในทางวิธีสบัญญัติหรือในทางรูปแบบ ซึ่งต้องพิจารณาถึงขอบเขต ภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และขอบเขตทางพื้นที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีอำนาจ รวมทั้งกระบวนการตามขั้นตอน แบบ การให้เหตุผลตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ และ หลักเกณฑ์ในทางสารบัญญัติหรือในทางเนื้อหา โดยการกระทำทางปกครองต้องมีกฎหมายให้อำนาจตลอดจนไม่มีข้อบกพร่องในการใช้ดุลพินิจและต้องสอดคล้องกับหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วนและหลักความแน่นอนชัดเจน อันจะก่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ส่วนบุคคลของเอกชนตามหลักกฎหมายมหาชน